

ԻՆՆԵՐՈՒՄԻ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 ռուբլ, կես տարեկանը 6 ռուբլ:

Առանձին համարները 5 կոպեկով:

Քիֆիկոսով գրվում են միմյանց անդամագրության մեջ:

Օտարապետացիքը լինում են ուղղակի
Тифлисе. Редакция «Мшакъ»

Խմբագրատունը բաց է առաջօրեան 10—2 ժամ

(բացի կիրակի և տոն օրերից):

Յայտարարությունը ընդունվում է ամեն լիզուով:

Յայտարարությունների համար գնորդում են
խրատանյա քաղին 2 կոպեկ:

„ՄՇԱԿ“

ԼՐՏԳԻՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆԱԿԱՆ

1881 թ. է. թ.

(ՏԵՍԵՐՈՐԳՏԵՐԻ)

Նրա հրատարակիչը նոյն դիրքով և նոյն պրոպագանդայով ԱՄՆԵՆ ՕՐ (բացի տոն և տոներին հետևելով օրերից):

ՊՐՕԳՐԱՄԱՄ. I. Տեղեկան կարգադրություններ, II Առաջնորդող յօդուածներ, III Ներքին տեսություն, IV Արտաքին տեսություն, V Խառն լուրեր, VI Հեռագիրներ, VII Ֆելիտոն և Բանասիրական, VIII Յայտարարություններ:

ԼՐԱԳՐԻ ԳԻՆԸ, տարեկան 10 ռուբլ, կես տարեկան 6 ռ., հինգ ամս. 5 ռ., չորս ամս. 4 ռ., երեք ամս. 3 ռ. երկու ամս. 2 ռ. և մի ամս. 1 ռուբլ:

Գրվել կարելի է խմբագրությունում մեջ հետևել հասցեով. Тифлисе, редакция «Мшакъ».

Խմբագիր-հրատարակող ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՄԵՆՆԻ

ԲՈՂԱՆԻԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ներքին տեսությունը Ազգային լեզու: Նամակ երկանց: Նամակ Վարդի: Նամակ իզդրից: Նամակ վերին-Ազգային: Նամակ Օրհասից: Ներքին լուրեր: Արտաքին տեսություն: «Times» լրագիրը Անգլիայի արևելեան քաղաքականության մասին: Ֆրանսիա: (Մշակի) հեռագիրներ: Յայտարարություններ:

նութեան ամենէն զօրաւոր և սրբազան կարգին մին ըլլալը գրեթէ գիտովն մտնողա՞ծ է եղեր ի մեզ: Արդ, թողունք հեռաւոր տեղերը և ժամանակները, նոյն իսկ մեր մօտը Պոլսոյ մէջ, ուր գրեթէ բոլոր հայք առհասարակ հայերէն գիտեն (Գաղատացիք և Կեսարացիք խիստ փոքրիկ բացառութիւն մը կը կազմեն), և ուր ազգային զգացումն այսքան բուռն կերպիւր զարթած է վերջին տոններն, բացի կանանց գրեթէ բոլոր շայք, երիտասարդք, ծերք, աղայք, դպրոցէն նոր կիսձ պատանիք աւելի կը սիրեն ճաճկերէն խօսիլ քան իրենց ազգային լեզուն: Պարտէ՞ Պոլսոյ շուրջն ալ մենք գրեթէ հարիւրին 80 ճաճ կախուս է, և չըսուի մեզ թէ ժողովրդեան գոհակ մասն է միայն որ այդ սովորութեան կը հետեւի. մեր ուսեալ և լուսաւորուող կարծեա՞ծ մասին մէջն ալ ազգային լեզուն իւր պատշաճ յարգը գտնել շատ հեռի է: Տեսէք անգամ մը պատերուս և դռներուն վրա փակցուած այլ և այլ յայտարարութիւններն, ուր Պոլսոյ ամեն լեզունը կը տեսնուին, բացի շայնքէն, զի շայնք ճաճկախօս կը ներկայանայ անոք: Եւ ի՞նչ նոյն իսկ շայնք յայտարարող իրենց յայտարարութեանց մէջ շայնքն չեն գներ, զարմանալի է որ պետութիւնն ալ իւր պաշտօնական ծանուցանաց մէջ շայնքնի ամենեկն կարեւորութիւն չը տար: Եւ ի՞նչ արեւելեան շայնք ըսինք, և ցաւօք միտքըս եկաւ այստեղ Պոլսոյ հրապարակին վրայ իւր վիթխարի ծանուցագրովը նշանաւոր վաճառանոց մը արեգակնափայլ, որոյ ծանուցատախտակին ալ և այլ լեզուաց մէջ ի զուր ճգնացայ գտնել վաճառատնը լեզուն, զի չեմք կարծեր թէ սա իւր ազգութիւնը ուզէ, կամ եթէ ուզէ՝ կարողութիւնը ուզէ, կամ եթէ ուզէ՝ կարողութիւնը ուզէ:

ՆԵՒԻՒՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼԵԶՈՒ

Բաւական դարեր ազգութեան միմյանց նշանադիր կրօնքը համարել էինք, եկեղեցին ամենայն ինչ էր մեզ համար. հիմա սկսած ենք քիչ շատ ըմբռնել և հաւատաւ ազգութեան մի աւելի կենսական խարսխի, այն է հայրենեաց գաղափարին. բայց ներքին ինձ ըսել որ հայրենեաց չափ ալ նուիրական և ազգութեան համար նոյնչափ կարեւոր բան մ'ալ կայ, որոյ մասին մեր թմրութիւնը տակաւին զարթած, մեր անձնասիրութիւնը տակաւին գրգռուած չէ և կը շարունակէ, և այս է Ազգային լեզուն, որով իբր ազգութեան յայտարար և որոշիչ նշան կարեւորութիւն տուած չեմք, և զոր պարզապէս խօսելով, չեմք սիրեր:

Թող զարմանալի կամ հանելուկ չը թուին ընթերցողաց ըսածներս. կը ցաւիմ որ ժամանակն չը ներքին ինձ երկարօրէն գրել այս նիւթին վրայ, որ յիրաւի կարծէ, բայց սոյն պարտականութիւնս յատկապէս Ձեզ յանձնարարելով, մի քանի օրինակներ և իրողութիւններ յիշեմ աստ, որք թէ միտքս լաւ կը բացատրեն և թէ շոշափելի կերպիւր զգալի կրնն մեր այս մասին ցուցած անտարբերութեան բոլոր յուսութիւնք:

Ա. շայք, ընդհանրապէս, ի Ռուսաստան, ի Հնդկաստան, ինչպէս նաև ի Տաճկաստան, թէ՛ բռնութեան և թէ՛ ազատութեան ներքեւ, իրենց ազգային լեզուի մասին սաստիկ սիրով մը փայլած չեն, և չեմ սխալիւր կարծեմ ըսելով թէ շայնքն անկման առաջին դարերէն ցայսօր՝ լեզուին ազգայնաբար զօրաւոր և սրբազան կարգին մին ըլլալը գրեթէ գիտովն մտնողա՞ծ է եղեր ի մեզ: Արդ, թողունք հեռաւոր տեղերը և ժամանակները, նոյն իսկ մեր մօտը Պոլսոյ մէջ, ուր գրեթէ բոլոր հայք առհասարակ հայերէն գիտեն (Գաղատացիք և Կեսարացիք խիստ փոքրիկ բացառութիւն մը կը կազմեն), և ուր ազգային զգացումն այսքան բուռն կերպիւր զարթած է վերջին տոններն, բացի կանանց գրեթէ բոլոր շայք, երիտասարդք, ծերք, աղայք, դպրոցէն նոր կիսձ պատանիք աւելի կը սիրեն ճաճկերէն խօսիլ քան իրենց ազգային լեզուն: Պարտէ՞ Պոլսոյ շուրջն ալ մենք գրեթէ հարիւրին 80 ճաճ կախուս է, և չըսուի մեզ թէ ժողովրդեան գոհակ մասն է միայն որ այդ սովորութեան կը հետեւի. մեր ուսեալ և լուսաւորուող կարծեա՞ծ մասին մէջն ալ ազգային լեզուն իւր պատշաճ յարգը գտնել շատ հեռի է: Տեսէք անգամ մը պատերուս և դռներուն վրա փակցուած այլ և այլ յայտարարութիւններն, ուր Պոլսոյ ամեն լեզունը կը տեսնուին, բացի շայնքէն, զի շայնք ճաճկախօս կը ներկայանայ անոք: Եւ ի՞նչ նոյն իսկ շայնք յայտարարող իրենց յայտարարութեանց մէջ շայնքն չեն գներ, զարմանալի է որ պետութիւնն ալ իւր պաշտօնական ծանուցանաց մէջ շայնքնի ամենեկն կարեւորութիւն չը տար: Եւ ի՞նչ արեւելեան շայնք ըսինք, և ցաւօք միտքըս եկաւ այստեղ Պոլսոյ հրապարակին վրայ իւր վիթխարի ծանուցագրովը նշանաւոր վաճառանոց մը արեգակնափայլ, որոյ ծանուցատախտակին ալ և այլ լեզուաց մէջ ի զուր ճգնացայ գտնել վաճառատնը լեզուն, զի չեմք կարծեր թէ սա իւր ազգութիւնը ուզէ, կամ եթէ ուզէ՝ կարողութիւնը ուզէ, կամ եթէ ուզէ՝ կարողութիւնը ուզէ:

Եւ ի՞նչ արեւելեան շայնք ըսինք, և ցաւօք միտքըս եկաւ այստեղ Պոլսոյ հրապարակին վրայ իւր վիթխարի ծանուցագրովը նշանաւոր վաճառանոց մը արեգակնափայլ, որոյ ծանուցատախտակին ալ և այլ լեզուաց մէջ ի զուր ճգնացայ գտնել վաճառատնը լեզուն, զի չեմք կարծեր թէ սա իւր ազգութիւնը ուզէ, կամ եթէ ուզէ՝ կարողութիւնը ուզէ, կամ եթէ ուզէ՝ կարողութիւնը ուզէ:

ՆԱՄԱԿ ԵՐԵՒԱՆԻՑ

Նոյեմբերի 25-ին

Մեր քաղաքացի բժիշկ պ. Լևոն Տիգրանեանցը անցեալ օրը ուղեորից դէպի Քիֆիլիս հասաւ անդրեաներից տեղեկանում ենք, որ նրա ճանապարհորդութեան նպատակն է թղթաւորութիւն ինդրիլ Գրաքննական կոմիտեից հրատարակելու նրանում մի բժշկական ամսագիրը կըրող 1881 թուականի յունվար ամսից: Մենք, երևանցիներս չենք կարող ուրախութեամբ չը ըսել այդ բարի լուրը և չը շնորհաբերել պ. Տիգրանեանցին նրա բարեկամական ձեռնարկութեան համար:

Պարոն բժիշկ ձեռնարկութեան վերաբերութեամբ մենք հրահանգներ առաւ միտք չունենք, որովհետև նա արդէն որոշած կը լինի, թէ ինչ ուղղութեամբ, ինչ նպատակով է հրատարակելու իր ամսագիրը, բայց թող աւելորդ չը լինի յայտնել այստեղ մեր համեստ կարծիքը այդ կնիքագրելի հրատարակութեան մասին:

Հասկանալի է, որ եթէ պ. Տիգրանեանցը իր գործն սկսելու լինէր Եւրոպայի քաղաքներէ մէկում, նա գուցէ լցնէր իր ամսագիրը բժշկականութեան վերաբերեալ նոր գիտելիքով, կամ նրա մէջ տեղի տար այնպիսի յօդուածներ, որոնք ֆիզիքական կամ քիմիական այս ինչ ուսանողներով հաստատելի լինէին բազմաթիւ հիւանդութիւններէ ծագած, տեսողութիւնը, նրանցից առաջացող վնասները, և այլն և այլն: Արեւմտեան ամսագիր կարելի էր ասել, որ այդպիսի հրատարակութիւնը ծառայելու է ուղղակի դիտութեան օգտին և նրա հրատարակելի նպատակ ունի բուն բժշկականութեան ստացողում մի նշանաւոր տեղ իր տարածած գաղափարներով ու գիտելիքով: Բայց երևանի պէս մի գաւառական քաղաքում բժշկական լրագիր հրատարակողը, ուրեմն և պ. Տիգրանեանցը՝ հեռու այդ բոլորից պէտք է, մեր կարծիքով, մի այսպիսի նպատակ ունենայ: Նա քաղաքներում անողջապահական նպատակներ վրա խօսելիս, անմաքրութիւններից առաջացող վնասները հասկանալի նա մեր գիւղերի մասնացուցիչ ապահանջութիւնները, տները կեանք մաշող դրութիւնը, դասաւորութիւնը նկարագրելիս՝ պէտք է խիստ պահանջող, հարուածող լինի. նա գիւղացու անասուններին, թռչուններին սպառնող տարախոտիկ հիւանդութիւնները գրելիս, պէտք է կատարել շապէս քանաւայն պաշտօն և կատարել, հասկանալի չեմք որ այդ գիւղացուն, որ այդ բոլոր անբաղաւորութիւնները ոչ Աստուծու պատիժ են, այլ բնութեան պատահական երևոյթներ. մի խօսքով նա ամեն զէպքում, ամեն քայլադիտում պէտք է ներգործել կարողանայ իր գրելով հասարակ ժողովրդի վրա, որին ամենին ծանօթ չեն մաքրախորութեան կանոններն ու օգուտները:

Գաւառում հրատարակող բժշկական լրագիրը գլխաւորապէս պէտք է հետաքրքրի տեղական հիւանդութիւնների հետազոտութիւններով և նրանց առաջին առնելու միջոցներով: Արեւմտեան մենք գործ կատարած կը լինի և հասած կը համարվի իր նպատակին, որովհետև մասնաւոր կը լինի ի մասն զապահարգի մարդկանց:

Մենք չենք մոռանում յիշել այստեղ և այն բժշկական միջոցների մասին, որոնցից մինչև այժմ օգուտ են քաղում մեր տնային բժիշկները հիւանդին անողջացնելու համար: Եւ զարմանալի բան է, երբեմն այդ տանու բժիշկներից գործում են այնպիսիները, որոնք պատանամար դուրս ընկած մէկի ձեռքը կամ ոտքը և կամ պատերազմի դաշտում անյուսակի վերադարձան և առողջացնում են կարծ միջոցում, այն ինչ մենք տեսել ենք շատ գիտնական բժիշկներ, որոնք միակ էլք են համարել այդ դէպքերում հիւանդոտ կամ կտորած ոտքը, ձեռքը կտրել, թող չը

Մենք չենք մոռանում յիշել այստեղ և այն բժշկական միջոցների մասին, որոնցից մինչև այժմ օգուտ են քաղում մեր տնային բժիշկները հիւանդին անողջացնելու համար: Եւ զարմանալի բան է, երբեմն այդ տանու բժիշկներից գործում են այնպիսիները, որոնք պատանամար դուրս ընկած մէկի ձեռքը կամ ոտքը և կամ պատերազմի դաշտում անյուսակի վերադարձան և առողջացնում են կարծ միջոցում, այն ինչ մենք տեսել ենք շատ գիտնական բժիշկներ, որոնք միակ էլք են համարել այդ դէպքերում հիւանդոտ կամ կտորած ոտքը, ձեռքը կտրել, թող չը

Մենք չենք մոռանում յիշել այստեղ և այն բժշկական միջոցների մասին, որոնցից մինչև այժմ օգուտ են քաղում մեր տնային բժիշկները հիւանդին անողջացնելու համար: Եւ զարմանալի բան է, երբեմն այդ տանու բժիշկներից գործում են այնպիսիները, որոնք պատանամար դուրս ընկած մէկի ձեռքը կամ ոտքը և կամ պատերազմի դաշտում անյուսակի վերադարձան և առողջացնում են կարծ միջոցում, այն ինչ մենք տեսել ենք շատ գիտնական բժիշկներ, որոնք միակ էլք են համարել այդ դէպքերում հիւանդոտ կամ կտորած ոտքը, ձեռքը կտրել, թող չը

ծրծողներ, երբ մենք ասելու լինենք, որ գաւառական լրագիրը մեծ պարտականութիւն կատարած կը լինի, եթէ այդ փորձառու բժիշկները խորհուրդներ կամ գիտելու մի առ մի նկարագրի, այնպիսի գիտելու որոնց մասին եթէ ուսանող-բժիշկը դիտարկող պարտաւոր էր պաշտպանէր՝ բժշկական լինելու իրաւունք կը ստանար: Կենք սովոր ենք ընդհանրապէս ծրծողներ անայլին բժիշկները գործ դրած միջոցները վրա: Բայց եթէ քննողական աչքով զննենք նրանց մտ գործերով եղած ձեռագիր բժշկականները, կը գտնենք նրանց մէջ այնպիսի դեղեր ու սպեղանիներ, որոնք շատ յարմարեցրած են տեղական հիւանդութիւնները առաջն առնելու համար և որոնցից, ի հարկէ, չեն կարողանում օգուտ քաղել իրանց բժիշկներ ձեռնադրող տղաները: Բժշկական լրագիրը չը պէտք է արհամարհի հայեացք ձգել և այդպիսի ձեռագիր բժշկականները վրա:

Այն այս է մեր կարծիքը: Եթէ պ. Տիրապետանցը զին կը զնի, նշանակութիւն կը տայ մեր ասածներին—շատ լաւ: Իսկ եթէ ոչ, մենք գոնէ մեր պարտականութիւնը կատարած կը լինենք:

Յովհաննէս-Հեկտոր

ՆԱՍՄԱԿ ԳԱՐՍԻՑ

Նոյեմբերի 30-ին
Անցեալ օրերը մի խնջոյքի մէջ առաջարկվեցաւ, որ այն անձը, որը իր հայրենի խօսակցութեան մէջ գործ կածէ օտար լեզուներէն առած բառեր, կը պարտաւորի ամեն մի բառի համար սալ 10 Կ. առաւելը յօգուտ վանկեացոյ: Այդպիսով մի երկուց հաւաքվեցաւ 15 րուբլի, մի այլ երկուց յաջողակ, ժողովել 10 րուբլի և բոլոր փողերն յանձնվեցաւ ինձ, որ ես ուղարկեմ ուր հարկն է:

Ահա, ընդ այս, պատիւ ունեմ ներկայացնել յիշեալ գումարը, որ է քսան և հինգ րուբլի և Վշակի խմբագրութեանը:

Ռուբէն Մելիք-Սղամանյաց

ՆԱՍՄԱԿ ԻԳԻՐԻՑ

21 նոյեմբերի
Իզգիլի երկուսն զպրօնները պ. տեսչի և ուսուցչական խմբի հորձիւ վերջնական բարեկարգ ընթացք ստացած, առաջ են գնում ուսումնական մասի մէջ, իսկ ինչ որ վերաբերում է նրանց նիւթական մասին, որը ուղղակի ենթարկվում է հոգաբարձութեան իրաւունքին՝ տակաւին ողբալի դրութեան մէջ է: Այս ամենակարեւոր կէտի վրա հրաւիրում ենք հոգաբարձութեան խորին ուշադրութիւնը, և խորհուրդ ենք տալիս նրանց՝ գոնէ իրանց պաշտօնավարութեան վերջին օրերում թափին իրանց վերջին ճիգը բարեկարգ դրութեամբ յանձնելու իրենց խնամատարութեան հաւատացած զպրօնները նորնորի հոգաբարձութեանը:

Իսկապէս ասած, հոգաբարձական մարմին չը կայ, նա ինքն իրեն արդէն լուծված է, ըստ որում նրանցից մէկը իր անձնական գործով գրեթէ միշտ բացակայ է գտնվում գիւղից, և միայն զիստուր աստի նման երբեմն երևում և անհետանում է: Իսկ ըստ բոլորովին հրամարված է, և ձեռնամուխ չէ լինում ոչ մի զպրօնական գործի, երբ որդը՝ իր հոգաբարձութեան և երաժշտութեամբն է պարագլուս, չորրորդ՝ զպրօնի արդիւնքներն է կուլ տալիս, իսկ հինգերորդ՝ ձեռագործութեան, գրադարանի գրքերի և ուսումնական պատշգնի մտղաները իր սենեակում չարած, անկորուստ պահպանում է, առանց յանձնելու ում հարկն է: Եւ որովհետև շուտով լինելու է նոր հոգաբարձուաց բնորոշութիւն, ուստի շատ ցանկալի էր, որ ժողովուրդը չը կրկնէր իր անցիկ սխալները և յանձնէր իր զպրօնների զիկը այնպիսի անձանց ձեռքը, որոնք ճշմարտապէս ձանաչելու գործի վսեմ նշանակութիւնը, և բարեխղճարար կատարելիս իրենց պարտքը գէպի նա: Այս դէպքում մտահաբար մասնացոյց կարող էինք լինել նորաւաս երիտասարդութեան վրա, որի մէջ կենտրոնացած է իզգիլի բարոյական թարմ ուժը:

Աւելորդ չենք համարում յիշել այստեղ նաև լրագրների մասին, որը բայցված լինելով ամսոյս 15-ից շարունակվում է ամեն շաբաթ երեկոյ, որ

լից յառաջացած արդիւնքը, ինչպէս յայտնի է ընթերցողաց, յատկապէս է զպրօնական գրադարանի օգուտին:

ՆԱՍՄԱԿ ՎԵՐԻՆ-ՍԳՈՒՆԻՍԻՑ

17-ին նոյեմբերի

Անցեալ հոկտեմբեր ամսի 23-ին տեղւոյս օրերոցայ ուսումնարանի տարեդարձը կատարեցին: Ուսումնարանի դահլիճը զարդարված էր ուսուցիչի ճիւղերով և փունջ փունջ ծաղիկներով, իսկ թատրոնական բեմի ձախարակն (որը մի և նոյն դահլիճում է) ծաղիկով հիւսված էր տարեդարձի 14-երորդ թվականը: Հոգեբարձական դասը սովորական մտղանքները կատարելուց յետոյ, երգեցիկ խումբը ուսանող օրիւրդներից և տղաներից պիսեցին երգել բեմիցը մի քանի ազգային երգեր: Ընդմիջելով երգերը, կարդացվեցան ձառուր ուսուցիչներից, օրիւրդներից և աշակերտներից: Երբ ձառուրի մէջ շուրջաւոր չորսակարգութիւններ էին յայտնվում: հոգաբարձութեանը, մի քանի հասկացողները երեւոյն դառը ժպիտ էր խաղում, որոնք մի և նոյն ժամանակ մտածում էին, որ հոգաբարձութեանը ակտիւ շատ կարելի էր պահանջել ուսումնարանների առաջադիմութեան վերաբերութեամբ, և կարծես սարքված ուսուցիչ ճիւղերն ևս գուշակում էին այդ և ճիշտ այն գովաբանութեան րոպշներին, ճիւղերից մինը ընկաւ այն հոգաբարձուի գլխին, որը լոկ իր կամըր առաջ տանելու համար արդէն կարգ մտ 80 աշակերտուհիների յառաջադիմութեամբ, բոլորովին արձամարձելով թէ անայի, թէ ուսուցիչների և թէ ժողովրդի մեծ մասի պահանջած և պաշտպանած ուսումնարանների յառաջադիմութեան օգուտը:

Հատկեց յետոյ հոգաբարձութեանը մինը կարգաց երկուսն ուսումնարանները նվաճական հաշիւը օրից երեք թէ տարեկան մոտ 4000 ր. ծախս է լինում, և ծախսը մուտքից հանելով աւելացել է 25 րուբլի:

Պարուն տեսուչ թուսիկեանն էլ ատենարանից ուսումնական մասի վրա: Նրա խօսքերիցն էլ երկուսը, որ այս քանի բացվել է տղայաց երկրորդ դասատուն այժմ կայ երկուսն ուսումնարաններում 7 դասատուն՝ 4-ը տղայաց և 3-ը օրիւրդաց, իսկ ուսուցիչ 6 և կէս, պակասում է մի ուսուցիչ (կէսը մ. թուսիկեանի համար եմ ասում): Պ. տեսուչը բացատրում էր ժողովրդին, թէ որքան էլ ուսուցիչները իրանց խնամացածից աւելի լինան, այնուամենայնիւ անհնարին է դասերի ժամանակ պարագլու բոլոր դասարաններում քանի որ 7 դասատուն և 6 ուսուցիչ ունենք: Տեսուչը չպատեց ևս հանդիսականներին, որ նոյեմբերի 15-ին գրականական երեկոյ պիտի լինի և մի քանի անհրաժեշտ հայցերի վրա ևս պիտի խօսուցվի:

Հասկացող մասին մեծ ուրախութիւն պատճառեց այդ երեկոյի տեղի ունենալը, որովհետև շատ անգամ խօսված և վիճարկված էր այդպիսի երեկոյների համար, սակայն միշտ անյաջող մնացած: Վերջապէս ամսոյս 15-ին եղաւ այդ երեկոն, որը կազմակերպված էր ուսուցչական խմբից և այժմ հոգաբարձու Վ. Ա. Տէր-Մկրտչեանցի աշխատութեամբ: Երեկոյն էին ա) դասախօսութիւն ծնողաց համար: Բ) թարգմանված և ինքնուրոյն բանաստեղծութիւններ: Գ. ամառ-թաթիլբայից, ագուլեյի մի հարուստ աղայի կեանքը և խտտակիր վարմունքը մի առքատ կնոջ հետ սովի ժամանակ: Թիֆլիսի կեանքից վերցրած մի պատմութիւն գիւղական բարբառով: Ագուլեյի բողայի մի անիւնում խօսակցութիւն, թարգմանութիւն գաղտնիքից: Պ. Սուրբանեանցի կարգացած դասախօսութեան ստաշին մասը թէ և կրկնութիւն էր արեւգարձ օրվայ ձառնի, սակայն շատ լաւ կերպով ակնարկում էր ծնողաց վարմունքները դէպի իրանց գաւակները: Եւ գլխաւորապէս յայտնում էր այն միտքը, թէ պէտք չէ կրթութեան բոլոր հոգը թողնել ուսումնարանի վրա: ուսումնարանը կարող է զարգացնել բայց ոչ այնքան ազդեղ բարոյականութեամբ: այդ մեծ հոգը ծնողների վրա է: Պարտից յետոյ անցան այն խնդրին, որ սպուլեցիք փոքրիկ երեկանց օտարութիւն ուղարկելով, նոքա շուտ մտանում են հայրենիքը և ծնողքը, և դրոս վատ հետևանքները պարզ կերպով բացատրելուց յետոյ, անցան և այն կէտին, թէ ինչից ստիպված աղուլեցիք տարեկան մոտ

20,000 րուբլի ծախսում են օտարութեան մէջ իրանց երեկանց ուսման վրա, եթէ այդ ծախսած գումարի կէսը կամ գոնէ քառորդը ծախսելու լինեն այստեղ իրանց ուսումնարանի վրա և աւելի բարեկարգեն, այնուհետեւ ստիպված չեն լինի իրանց երեկանցը ծնողական գրկից բաժանել և մանուկ հասակում յանձնել օտարների խնամակալութեանը:

Գ. Գաղտնիքներն են շատ սրտաւարձ կերպով կարգում էր ուսումնարանը: Պ. Գուլաթբեկեանցը նոյնպէս ընտանի կերպով պատմեց գիւղացու բարբառով Թիֆլիսի կեանքից գրուածը և շատ լաւ կերպով կատարեց հարածի դերը մի կատակերգութեան մէջ: Պ. պ. Մկրտչեան, Սուրբանեանց և Ամասունիսի նոյնպէս լաւ կատարեցին իրանց դերերը: Ընդհանրապէս երեկոյն լաւ անցաւ և լաւ սպասարկութեան տակ ցրուեցաւ ժողովուրդը: Գուցէ ընթերցողին խորթ թէ, թէ ինչու գրականական երեկոյն հետ խառն են և թատրոն ներկայացնում, այդ նրա համար էր, որ մի գուցէ ժողովրդից լինեն այնպիսիները, որոնք երեկոյի վրա գաղափար չունենալով, հրամարվու գալուց:

Ի բոլոր սրտէ համակրելով այդ գործին, խորհուրդ կը տայի եթէ հարաւոր է, պարտնենք ակտիւ էջմանացիներն ստանալների գները: Թէ օգուտը բարեգործական է, սակայն հասարակ դասին աւելի մասնակի լինելու համար պէտք է էջման նշանակել:

Տիկին ***

ՆԱՍՄԱԿ ՕԻԿՍՍԱՑԻՑ

20 նոյեմբերի
Այս գումարը 26 րուբլի 50 կոպէկ յօգուտ Հայաստանի սովետների և նուիրատուների ցուցակը ուղարկում եմ ՎՄՊՍԿԻՆ: Օճաննէս Վարդապետեան 4 ր., Անտոն Վարդապետեան 2 ր., Մկրտչի Արեւիկեան 2 ր., Սիմոն Խաչատուրեան 2 ր., Գրիգոր Առաքելեան 1 ր., 50 կ. Յովսէփ Պապիկեան 1 ր., Փիլիպպոս Սիմոնեան 1 ր., Գալուստ Ասլանեան 1 ր., Գարուստ Խաչերեան 1 ր., Ղազար Մելքոնեան 1 ր., Աւետիս Մուրադեան 1 ր., Մինաս Աստուկեան 1 ր., Երկիրոս Աստուկեան 1 ր., Եսրէի Եղիստեան յոյն 1 ր., Թատար Վարդապետեան 1 ր., Կարապետ Աբրահամեան 1 ր., Սիմոն Մանուկեան 1 ր., Խաչիկ Կարապետեան 1 ր., Գեորգ Խաչատուրեան 1 ր., Հեռչ Բիւսկաթա հըրբայ 1 ր.: Գումարն է ընդամենը 26 րուբլի 50 կոպէկ, 50 կոպէկ փոստի ծախք հանելով կը մնայ 26 րուբլի:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս օրերս հրատարակուցաւ Ս. ՊԵՏԵՐՅՈՒՆՆԻՑԻ մի նոր սուսաց ամենօրեայ լրագրի առաջին համարը, «Минута» անունով: Թերթը թէ և քաղաքական է, բայց բովանդակում է իր մէջ թէթե ընթերցանութեան համար շատ նիւթեր: Լրագրի խմբագիրը պ. Բատալին է: Տարեկան գինն է 9 րուբլի:

Մասնաւոր նշանակով մեզ տեղեկացնում են Կ. Պոլսից, որ թիւրքաց կառավարութիւնը կըրկին թող է սուրէ կովկասեան հայոց հրատարակութիւններին Թիւրքիայի մէջ մուտքը:

«Русский Курьер» լրագրին կիւրից հետագործում են որ զեկտեմբերի 2-ին կիւրի «Заря» լրագրում իրաւարանական ընկերութեան նախագահ պրոֆէսոր Կիւրիակովիչի հրատարակից մի խիտ յօդուած «Киевлянина» լրագրի խմբագիր պ. Պիլիսոյ դէմ, որի մէջ մեղադրում է այդ վերջինին իր անհնական շահերի համար և ինտրիգաներից զրոյթած փաստերը աղաւաղելու և ճշմարտութիւնը յեղաշրջելու մէջ: Կիւրիակովիչի ստուած է թէ այն խմբագիրը, որ դիտմամբ յեղաշրջում է ճշմարտութիւնը, և աղաւաղում է փաստերը ու այդպիսով անբարոյականացում է նոր սերունդը, հասարակական կեանքի մէջ նոյն է անուած, ինչ որ անուած են շուրջ 18-րդ և 19-րդ դարերում: ինչ որ անուած են շուրջ 18-րդ և 19-րդ դարերում: ինչ որ անուած են շուրջ 18-րդ և 19-րդ դարերում: ինչ որ անուած են շուրջ 18-րդ և 19-րդ դարերում:

Ս. ՊԵՏԵՐՅՈՒՆՆԻՑԻ «Русский Курьер» լրագրին հաղորդում են, որ ճարտարապետական դրագրից ուսանողները դիմելին իրանց զպրօնի կառավարչին խնդրելով նրան ներկայացնել ազգային լուսաւորութեան միջնորդին ինչ կէտերից բաղկացած խնդրքը: Ուսանողները ցանկանում են ունենալ հետեւեալ իրաւունքները: 1) Կորպորացիաներ կազմելու իրաւունքը, 2) Ժողովելու իրաւունքը, 3) ընթերցարան և գրադարան պահելու իրաւունքը, 4) փոխադրած օգնութեան գանձարան հիմնելու իրաւունքը, 5) կառավարութեան հետ բանակցելու համար պատգամաւորներ ընտրելու իրաւունքը, և այդ պատգամաւորները չը պէտք է պատասխանատու լինեն իրանց ընտրողների վճիռների համար, 6) տեխական գաւարան ունենալու իրաւունքը, 7) չքաւոր ընկերների համար պարագլուսներ գտնելու նպատակով գրասենեակ հիմնելու իրաւունքը, 8) վերջապէս 8) կոնցերտներ և պարահանդէսներ տալու իրաւունքը: Մի և նոյն ժամանակ ուսանողները խնդրում են որ զպրօնի ընակարանը բարեկարգվի, ընդարձակվի և յարմարեցվի առողջապահական կանոններին:

Բժիշկ Մերիմանեանից, ԿԱՐԱՎՈՒՄՍԻՑ, ստացանք 10 րուբլ, որ կկող 1881 թվի համար նրա տարեկան վճարն է յօդուած Վիպիցալ ընկերութեանը:

Մենք լուսագրքը որ Ա. Միրզոբեի պատկերաստեղծութիւններով արդէն փակված է: Հետագրքի կը լինէր խնամալ թէ որքան մեծ գումար հաւաքել է պարտքը իր հանդէսի այցելուներից յօդուած թիւրքաց Հայաստանի սովետների և ում ձեռքով է հասցրել նա արդեօք գումարը ուր հարկն է:

Մի թիֆլիսցի հայ երիտասարդ Ս. որ արդէն երեք տարի հարազատ ամուսնութեամբ պնակված է մի հայ աղջկայ հետ, շատ սիրում է իր կնոջը և ունի նրանից երկու երեխայ, յանկարծ ինտուած է որ էջմանցի վճռել է նրա ամուսնութիւնը չընստ կամ ապօրինի համարել: Էջմանցից հայոց կենսխտորակի միջոցով գանդաստվում է հայտարար դատաւորին, պահանջելով որ մարդ ու կին միասին չարեն: Գատաւորը վճռում է որ նրանք միջ ջրի անցնեն և այն ամեն օր ներկայանում է մի պոլիցիական երիտասարդի սուրը և պահանջում է որ ամուսնիները ջրի ջրի անցնեն: Այդպիսով երիտասարդը երեք տարի իր սիրած կնոջ հետ ապրելուց յետոյ յանկարծ իր կնոջը պահովի կին պէտք է համարի, իսկ իր երկու երեխաներին անհարազատ երեխաները երիտասարդը ուզում է գանդաստվել Կահանգական դատարանին: Եւ յետոյ մենք զարմանում ենք, որ էջմանցիականները հրէշտուր կամայականութիւնից ստիպուած այն մարդիկ, որոնց համար թանկ է հասարակ, սերը, ընտանիքը, մարդկային արժանաւորութիւնն ու կեանքի բարոյական հանդիսար ստիպված են լինում անցնել լուսաւորչական դասաւորութիւնից դէպի մի այլ դասաւորութիւն: Ի հարկէ կը գտնվեն մարդիկ, որոնք կասեն. ինչ հարկաւոր է կրօնը փոխել, կարելի է կամայականութեան դէմ բողոքել, սրտանջել վերանորոգութիւնները: Բայց հինգը պարտ է մարդը, որին թանկ է լուսաւորչական կրօնը, կը բողոքէ նրա սպասարանների դէմ, կը պահանջի վերանորոգութիւն և կիւրեղոսայթման կազմակերպութեան մէջ, — նրանք ինչպիսի կը դրօշմեն պր օ տ է ս տ ա ն տ ի ր անուսնով: Ուրեմն հետեանք նոյն է լինում:

Երեկոյն մեզ գրում են: Օրիւրդական զպրօնները սովորականին համաձայն, աշակերտութիւնների ձեռագործները տարին մի անգամ վիճակ էին գցում և այդ մասին ոչ ոք չէր խօսում: Այս տարի ևս Գայլանեան օրիւրդական զպրօնի վարչութիւնը վիճակաւոր արուճեւագործները, բայց պ. նահանգապետը ուղարկեց թարգման ոտակաւին, երբ արդէն վիճակաւորը վերացած էր, և յայնպէս տուց որ այս գործը կը թողնի ստանց հետեանք, իսկ միւս անգամ խաղաղութիւնների համար: Թարգման ոտակաւին, փոխանակ տեսչի սուրը կամ զպրօնը գնալու, գնում է ուղղակի երկրիցի երբ անտուճեանում անրա է ուղղվում սպասարաններին երկրիցի, քահանային կանչելու համար: Բայնանն չէ գալիս, որովհետև պատարարիչ է, ուս-

տիկանը դարձեալ պահանջում է որ բանաձևն ցած լինէ բեմից և լսէ նորին գերագոյնութեան հրամանը: Այդ թէև չէ աջողութեամբ պատահանին, բայց ժողովուրդը վրդովում է: Թէև հաստատ խնայանք որ պահանջագրութեամբ ստանիլ յանդիմանել է ստիկանին, նրա արարքի համար, բայց արդէն ուշ էր, որովհետև անհամբերներ արդէն եղած էր:»

ԵՐՏՆԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

„Times“ ԼՐԱԳԻՐ ԱՆԳԼԻՍԻ ԱՐԵՒԵՆԵԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

„Times“ լրագիրը, խօսելով միացեալ նաւատորմի լուծելու մասին, յայտնում է, որ Անգլիան առաջվայ պէս պատրաստ է օգնել արեւելեան հարցի վերջնականացման վճարումը, բայց, Արեւելքի մէջ առանձին շահեր չունենալով, այդ վճար սկզբնապատճառ չի դառնայ:

Այս խաղաղական յայտնութեան մէջ բաւական խորամանկութիւն կայ: Այդ յայտնութիւնը չէ խնդարում անգլիական միախորութեան ազատ գործողութիւններին, որի հետ „Times“ լրագիրը յարեւրութիւնները բարեկամական են, ուրեմն ամենքը համոզված են, որ „Times“ լրագիրը յայտնած կարծիքները անգլիական պաշտօնական շրջանների կարծիքներ են:

Այն ժամանակից, երբ Վրաստան տեղեկացաւ, որ միացեալ Նորսայի գործողութիւնները անաջող հետեւանքներ պէտք է ունենային, նա համոզվեցաւ, որ Արեւելեան խնդիրը շուտով լուծելու համար պէտք է թող տալ թիւրքային, որ նա ամեն տեսակ սխալներ անէ, որոնք անպատճառ կորուստի կը հասցնեն օսմանեան պետութեանը: Այս համոզմունքը առիթ տուեց, որ Վրաստան արտասանեց լծողունի լորդ-մերի մօտ ընթերցողներին յայտնի ձևով:

Արեւելեան հարցի վերջնականացման վրձովը այնպէս պէտք է հասկանալ, որ այդ վճարը բոլոր պետութիւնների համար ցանկալի բնաւորութիւն ունենայ: Յայտնի է, որ պետութիւնները ցանկանում են պահպանել սուլթանի իշխանութիւնը: Բազմաթիւ թերակողութեան վրա, բայց այնպէս որ նա չը սպառնայ եւրոպական խաղաղութեանը: Եթէ „Times“ լրագիրը ձգտութեամբ արտայայտում է Վրաստանի միախորութեան հայացքները, ուրեմն պէտք է ներթափանցել, որ անգլիական կառավարութիւնը հրատարակում է արեւելեան գործերի մէջ խառնվելուց, այլ ընդհանրապէս նա աւելորդ է համարում թիւրքային տիրապետութիւնը Արեւելքի մէջ: Անգլիական կառավարութիւնը պատրաստ է օգնել միւս պետութիւններին սուլթանի իշխանութիւնը պահպանելու համար, բայց նա մտադիր չէ առանց միւս պետութիւնների օգնութեան ազատել սուլթանի իշխանութիւնը: Անգլիայի շահերը չեն վնասուիլ, եթէ ամբողջ Բալկանեան թերակողութեան կանցնի նրա բնակիչ քրիստոնէայ ազգութիւնների ձեռքը:

Այս պրոքլամը ի նկատի ունենալուց յետոյ, այնուամենայնիւ կարող է պատահել, որ Անգլիան կը խառնիլ յոյն-թիւրքական պատերազմի մէջ: Անգլիայի շահերը պահանջում են, որ Բուսնաստանը չը ձեռքի իր գործը հարեւանից և եթէ եւրոպական համաձայնութեան խնդրով յոյն-թիւրքական պատերազմի պատճառ կը դառնայ, անգլիական կառավարութիւնը ստիպված կը լինի միջոցներ գործարկել, որ յունական ասիերը վտանգի չեն ընթանալ:

Այս բոլորից երևում է, որ անգլիական կառավարութիւնը նախագծել է թող տալ, որ անցքերը Բալկանեան թերակողութեան վրա ազատ ընթացք ունենան և մի և նոյն ժամանակ պատրաստ լինել միացեալ կամ միւս պետութիւնների հետ, խառնվել գործի մէջ, երբ այդ բանը կը պահանջեն Անգլիայի շահերը: Ինչպէս „Times“ լրագիրը այդ յօդուածը, նոյնպէս Վրաստանի ճառը անհարկում են եւրոպական համաձայնութիւնը խնդրող պետութիւններին, որ նրանց ընթացքը չի ազատի թիւրքային, այլ ընդհանրապէս կը շտապեցնի նրա անկումը, որ շատ ցանկալի է անգլիական այժմեան կառավարութեան համար:

ՖՐԱՆՍԻԱ

„Temps“ լրագիրը քննում է Ֆրանսական հարցը Ֆրանսիայում: Մտանցոյց լինելով 1875—77 թուականների Ֆրանսաների վատ դրութեան վրա, երբ հետզհետէ կէն լինում և աւելորդ ծախսեր էին պահանջում, և Ֆրանսիական Ֆրանսաների այժմեան գեղեցիկ դրութեան վրա, լրագիրը հարց է առաջարկում: Եթէ ի՞նչ տեղ է ծածկված այդ խրոզութեան գաղտնիքը: Լրագիրը կարծիքով Ֆրանսիայի Ֆրանսաների այժմեան լուս դրութեան պատճառը երկրի ներքին ապահովութիւնն է: Աշխատանքը, ինչպէս թիւրքերը և ժողովուրդի բարօրութիւնը, ասում է լրագիրը, մեր Ֆրանսաների դրութիւնը լուսացրին: Քանի որ ժողովուրդը համոզվում էր, թէ ինքն է իր վիճակի տէր և կարգադրող, նրա հանգստութիւնը և բարօրութիւնը լուսանում էր: Անհրաժեշտ էր հասկանալ աշխատող ամբոխին, որ նրա ապագան ապահովված է: Այս անգամ արդարացաւ յայտնի առածը, թէ «հետեւեցէ լուս քաղաքականութեան և նա ձեռք լուս Ֆրանսաներ կը տան»: Բայց կարող է արեօք նրանից լուս քաղաքականութիւն լինել, որ իր նպատակ է դարձնում յարգանքով վերաբերվել երկրի կամքին և իրաւունքներին:»

Լրագիրների մէջ կարծում ենք հետեւեալ տեղեկութիւնները: Ֆրանսիական ազգային ժողովները մէջ եղած վիճարանութիւնները Ֆրանսիայի արտաքին քաղաքականութեան մասին չափազանց հետաքրքիր են: Թէ սեւնատի և թէ պատգամաւորների ժողովի մէջ աչքի էին ընկնում հանրապետութեան թշնամիները, սենատի մէջ կառավարութեան վրա յարձակվում էր օրինական զօնաւորներ, Ֆրանսիական նախկին դեսպանը Բերլինի մէջ, իսկ պատգամաւորների ժողովի մէջ բնաւորական Գեյլֆոս: Երկուսն էլ շատ լուս գիտեին, որ Բարսելոնի Սենտ-Նիլեր, որի վրա նրանք յարձակվում էին Ֆրանսիայի արտաքին քաղաքականութեան սխալների պատճառով, բոլորովին մեղաւոր չէր, միայն նրա վրա յարձակվելով, հանրապետութեան թշնամիները ի նրկատի ունէին Գամբետային:

Փոխանակ հարցը ուղղակի դնելու և մեղաւորին բացարձակ պատարակելու, մատնացոյց լինելով այն վտանգի վրա, որ կարող է առաջանալ անձնական, գաղտնի և անպատասխանատու կառավարութիւնից, չը ռեկտորները յարձակվում էին անմեղ միախորութեան վրա ծովային ցոյցին մասնակցելու պատճառով, որ Ֆրանսիայի համար անհրաժեշտ էր, եթէ նա չէր կամենում կորցնել իր դրութիւնը մեծ պետութիւնների շարքում: Արդհետեւ հարցը այսպիսի սխալ հի-

մունք ունէր, արտաքին գործերի միախորութեան հետեւեալ կարողացաւ յաղթել իր հակառակորդներին: Ամենքին յայտնի է, որ այն ժամանակից, երբ Բարսելոնի Սենտ-Նիլեր սկսեց կառավարել արտաքին գործերի միախորութիւնը, Ֆրանսիայի քաղաքականութիւնը աւելի էլ խաղաղասէր դարձաւ: Նա ամենից շատ նպատակ միացեալ նուաւորովի լուծվելու և Արիւսական ծովից հեռանալուն: Չափազանց հետաքրքիր էր այն իրողութիւնը, որ դուքս Բրոյլլ պաշտպանում էր թիւրքի քաղաքականութիւնը: Քանի որ գործը այսպիսի ընթացք ստացաւ, վիճարանութիւնները ոչինչ հետեւանքներ չունեցան:

Այդ վիճարանութիւնները նոյնքան քիչ մեկնեցին Ֆրանսիայի ապագայ արեւելեան քաղաքականութիւնը, որքան և «Գեղին գիրքը»: Ի՞նչպէս կը վերաբերվի Ֆրանսիան յոյն-թիւրքական հարցին, ի՞նչ ուղղութիւն կ'ունենայ Գամբետայի քաղաքականութիւնը, այս բոլոր հարցերը առանց պատասխանի են մնում:

Յայտնի չէ, թէ ո՞ւր պէտք է հաւատալ «Republique Française» և «Journal des Debats» Գամբետայի լրագիրներին, որոնք խորհուրդ են տալիս Ֆրանսիային թողնել իր համետ զիբքը, թէ արտաքին գործերի միախորութիւնը, որ ետանդով պաշտպանում է թիւրքի քաղաքականութիւնը և առաջարկում է նորից այդ քաղաքականութեանը հետեւել:

Ֆրանսիայի արտաքին քաղաքականութեան ընթացքի անյայտութեան պատճառը այնքան Բարսելոնի Սենտ-Նիլերն է, որքան այն յօդուածները, որոնք տպվում են Գամբետայի լրագիրների մէջ և հասարակութեան համար հանելուկ են դարձնել: Օրինակի համար «Republique Française» հետեւեալ նկատողութիւնն է անում Ֆրանսիայի արտաքին քաղաքականութեան մասին: «Ժողովուրդը խաղաղութիւն է ցանկանում և խաղաղութիւնը կը պահպանէ: Բայց ժողովուրդը ամօթալի խաղաղութիւնն չէ ցանկանում, որ հակառակ է նրա շահերին, վնասում է նրա անուանը, և որի պահպանելը երկրին խորհուրդ են տալիս այնպիսի մարդիկ, որոնք ծանօթ չեն Ֆրանսիայի պատմութեան, նրա շահերի, նրա կոշտան և վիճակի հետ:» Այդպիսի խօսքերը յիշեցնում են Նապօլէոն III-ի հրաւերները, որոնց օգնութեամբ նա կառողացաւ Ֆրանսիային պատերազմի մէջ խառնել:

Բացի Գամբետայի լրագիրներից, մնացածները թէ հանրապետական և թէ պահպանողական ուղղութեան բողոքում են և չեն ցանկանում արտաքին այսպիսի մի քաղաքականութիւն, որ առիթ տայ եւրոպական պատերազմի: Ամենից շատ այդ լրագիրները յարձակվում են Գամբետայի դիտաւորութիւնների վրա, մանաւանդ որ նա դադարի հրահանգներ է տալիս, փոփոխում է միախորութիւնը և ինքը անպատասխանատու է մնում:

„Justice“ լրագիրը այսպէս է պատասխանում Գամբետայի օրգանին: «Մենք հաւատացած ենք, որ երբեմն խաղաղութիւնը ամօթալի է լինում, բայց զգուշութեամբ ձեռք բերված խաղաղութիւնը մեծ ոյժ կը տայ Ֆրանսիական ժողովուրդին: Եթէ մէկը պատերազմ չէ ցանկանում, այլ աւելի գործնական արտաքին քաղաքականութիւն, թող նա յայտնէ մեզ իր պատճառները, որոնց մենք կը քննադատենք: Մի բան հաստատ կարելի է ասել, ցաւ:

որ անկարելի է այդպիսի քաղաքականութեան հետեւել, քանի որ երկիրը կառավարում է այնպիսի միախորութիւնը, որոնք խաղաղութիւնը դարձել մի անյայտ իշխանութեան ձեռքին: Միայն լուս կազմակերպված և պատասխանատու միախորութիւնը կարող է հետեւել գործնական արտաքին քաղաքականութեանը:»

Բնապարտանները, որոնք կորցրին իրանց առաջնորդին, իսկ միւսին չընտրեցին, նորերումս առիթ տուին հասարակութեանը իրանց մասին խօսելու: Այդ կուսակցութեան առաջնոր անդամները յայտնեցին, որ նրանք կազմում են պարլամենտական մի նոր կուսակցութիւն «Union democratique» (Ժողովրդական միութիւն) անունով: Այդ կուսակցութեան հիղինակները չը յայտնեցին նրա պրօգրամը, այլ միայն բաւականացան ասելով, «Եթէ կուսակցութեան անունից կարելի է եղբակցանել նրա գործունէութեան պրօգրամը:» Յայտնի չէ, թէ այն մարդիկը դարձեալ կայսերութիւն են կամենում հաստատել Ֆրանսիայի մէջ և բնապարտան իշխաններից ո՞րն է նրանց առաջնորդը: Այդ կուսակցութեան անդամներից մէկը նորերումս հրատարակեց կառավարական մի պրօգրամ, որը իբր թէ կազմված է եղել Նապօլէոն III-ի օրոք, որ սպանվեցաւ զուլուսներից: Այդ պրօգրամի մի քանի տեղերը լրագիրները խելացի են գտնում, բայց կասկածում են, որ նա իշխան Նապօլէոնից լինի կազմված:

ՄՐԱՆԻ ՀՆՈՒՄԻՐՆԵՐ

Մ Ի Զ Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ե Ը Կ Ե Բ Ո Ւ Թ Ե Կ Ե Ի 3

ԲԵՐԼԻՆ, 8 դեկտեմբերի: Պաշտօնապէս հաղորդում են, որ գերմանական մասնա-ժողովը ընդունեց պաշտօնապէս հաղորդած առաջարկութիւնը յոյն-թիւրքական հարցը միջնորդ գաղտնարանի օգնութեամբ վճարու մասին: Եթէ միւս պետութիւնները կը համաձայնվեն այդ առաջարկութեան հետ, Գերմանիան պայման է դնում, որ ամենից առաջ Բուսնաստանը և թիւրքական համաձայնեան հնազանդվել պետութիւնների միջնորդ դատարանի վճարին:

Ս. ՊԵՏԵՐՈՒԲՈՂ, 8 դեկտեմբերի: Այսօր հասաւ Պետերբուրգ դեպի Սաբաբովսկի ՄՍՍԿԱ, 8 դեկտեմբերի: Համալսարանական խորհուրդը վճարեց ի նկատի ունենալով ուսանողների դրդոված գրութիւնը և տոնիկի մօտեցալը, դադարեցնել Գրասխօսութիւնները համալսարանի բոլոր բաժինների մէջ: Մոսկ. ԵՊՏ. լրագիրը հաղորդում է, որ համալսարանի ընկաւորը հիւանդութեան պատճառով չը մասնակցեց խորհուրդին: ԳՈՒՄԻՆՆԱ ՅԱ ԱՆՏ ԵՊՏՈՒՄ

Ս. ՊԵՏԵՐՈՒԲՈՂ, 6 դեկտեմբերի: Մի նկատը Արագայ յանձնեց ուսուց կառավարութեան արտասահմանեան բանկիրներին պաշտօնապէս հիւրընդ տարածված լուրերը կուսպոնների հարկը պետական արժէթղթերի վրա գործարկելու մասին: Գիվիդեկներ ի կուսպոնների հարկի նախագիծը չէ վերաբերում պետական արժէթղթերին:

Ս. ՊԵՏԵՐՈՒԲՈՂ, 7 դեկտեմբերի: «Herold» հաղորդում է. Օրերումս կայացաւ միախորութիւնը խորհուրդի արտաքին կարգի նիստ, որին մասնակցում էին Գերս և Միլիւսին: Որովհետեւ չինական և յունական հարցերը փոփոխութեան թարկվեցան «Herold» հաստատում է, որ Ռուսաստանի խաղաղ քաղաքականութիւնը այդ նիստի ժամանակ նորից սպառնցովցաւ:

1. ՊՈԼԻՍ, 7 դեկտեմբերի: Բ. Գուգը դի-
մեց ծառայողներին զեպագաններին
մի շրջաբերականով, որի մէջ յայտնում է
իր համաձայնութիւնը զեպագաններին այն
շրջաբերականի մասին, որով պահանջում
էին անյապաղ անցկացնել թիւքոչէրնո-
գործական սահմանները բոնանի բերանից
մինչև Սկուտարի լիճը: Թիւքոչէրնո-
գործական հրամանատար յունաց սահմանի
գլխաւոր նշանակված է Վերվիշփաշա:

ցաւ: ներկայ էին 10,000 մարդիկ: Պար-
լամենտի անդամ Սելիվան իր ճառի մէջ
յայտնեց, որ ներկայ կռիւր կալուածատե-
րերի և ֆերմերների մէջ կեանքի և մա-
հաւան կռիւ է. մէկ կամ միւս կողմը պէտք
է կորչի: Նորաթ օր 2000 հոգուց բաղ-
կացած ամբար աշխատում էր քանդել
մագիստրատի անդամ Գուսնինգի տունը.
պոլիցիան սուխներով ցրվեց ամբարը:

ՄԻ ԵՐԻՏՏՈՐԻ ցանկանում է
տալ ՀԱՅԵՐԵՆ և ՖԻՐԵՆՍԻՆԵՆ
լիզոնների դասեր: Հասցէն կարելի է ի-
մանալ գրավածաւ պ. Եւտիք Լէֆի-
շեանից: 6-8

Մտացված է Եստրախանից նոր ԱՆ-
ԼԵՅՈՒԿ: Ծախվում է Սառաջօրի կա-
րավանաարդու: 3-5

Յ Ա Յ Տ Ե Ր Ե Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

Երբէն վաճառվում է մեծադիր
ՕՐԵՑՈՅՑ
1881-թ. Բ.

ՀԻՆԳՏՈՒՄ օր, 27-ին նոյեմբերի կը
սկսվի ՋՆՆՁՈՒԿԱԶՈՎՆԵՐԻ մագաղանուս
աղանդական կոչիկների և գրականների վաճա-
րումն, զիջումով, առանց աճուրդի: Առ-
նոյնը կարող են ընտրել և փորձել առած
կոչիկները: Նոյն տեղ վաճառումն զինու և
արագի նշանակված գներով: 5-5

Սկզբումն գեղաքանդակ պատկերք
Ս. ԱՐԻՍՏԱԿՍԻՍԻ
բոլոր օրն, հրց. մի. հմբ. դրուած են կարգաւ
հանդերձ:

ՀԱՏ ՊԵՏՈՒԿԱՆ ԹԻՅ 1 ր.
20 կ. մինչև 2 ր. տեղադրելով Ծախվում է
ԵՆԳՂԻԿԱՆ ԽԵՆՈՒԹԻ
ՄԵՋ: Մի և նոյն տեղը ստացվել են
զեղին ՄԵՀՆԵՄԵՆՆԵՐ և ուրիշ
պարանքներ մեծ քանակութեամբ: 3-10

ՍԿԶՐՈՒՄ Ե ԳԵՂԱՔԱՆԴԱԿ ԿՊԱՏԻԿԵՐՔ
ՍՈՎԵՍԼ ՀԱՅ ԸՆՏԱՆԻՐ
Գինն է մինչև 600 գ. 35 կոպէկ, իսկ նորանից
բարձր 40 կ.

ԵՋՈՂՈՒԹԻՒՆԻՅ ԵՒԵՂԻԿ
ՋՈՂՈՒՄԵՋ ԶԻ ԿՏՅ: այդ հան-
գամանքի ճշմարտութեան մէջ կարելի է
համոզվել Եղիկանի կանոններով: Եր-
ծրուած գաղթելու, որտեղ ստացված են
մեծ քանակութեամբ թէյ տաջին կարգի,
շօխար, կակաօ—Ֆրայ և ուրիշ պարանք-
ներ: Խինսպի գինի և մրիկ ալ ջերմի
դէմ: Կոնֆետները հազի դէմ Գանական
և պատանաքանդակ, նոր ձևի հրացան-
ներ և այլն: 5-10

Փոքրադիր
ՕՐԵՑՈՅՑ
1881-թ. Բ.
հանդերձ երկու գեղաքանդակ պատկերաւ
ՀԱՅՎԱՋՆ ՆՈՒՊՈՐ ՓՈՇԱՅ
և Ս. Պ. Բ. 2 սկզբուցին Ս. ԵԿՍՏԵՐԻՆԵՍՑԻ:
Գինն է 10 կոպ.

ԹԻՖԼԻՍԻ ԵՈՒՆԻՏԵՐԱԿԱՆ
ՊԵՏՈՒԹԻՒՆԵՐ յայտնում է 1 և 2
կարգի Թիֆլիսի ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ
ՆԵՐԻՆ, որ Թիֆլիսի բողաքային
դռնայի ԴԵՂԻՄԻ ԴԵՂԻՄԻ
ԴԵՂԻՄԻ 14-ին առաւօտեան ժամի
11-ին լինելու են առևտրական վարչու-
թեան հետեւայ պաշտօնակատարների
ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ մի նախագահ,
փոխնախագահ և վարչութեան երկու
ԸՆԴԵՍՆԵՐ: 2-3

ԻՆՅԷ ՊԵՏՈՒԿԱՆ ՈՐ ԵՆԳ-
ԼԻԿԱՆ ՄԵՋԵՎԵՆԵՐ ծախում է
է այժմ այնքան մեծ քանակութեամբ թէյ
և սյլ պարանքներ: Որովհետեւ այդ մա-
գաղթները ստանում է թէյ ուղղակի պրա-
տաստներին, առնում է բոլոր պարանքները
ուղղակի գործարաններից և բաւականա-
նում է փոքր շահով: Երբեք կայ սովո-
րաբար 50,000 Փոնտ թէյ տաջին տե-
սակի, կակաօ և շօխար-Ֆրայ, մուրաբա
և կոնֆէկաներ 25% աւելի էժան, քան թէյ
ամեն տեղ, անկողիններ, հրացաններ, թե-
վոյվէրներ, կողպէքներ, մատուցարաններ, ա-
մաններ, դանակներ, գրայներ, թէյյաման-
ներ, բաժակներ, թամբեր, գոբլյաներ
կանանց և տղամարդկանց, թաշկինակներ,
մակիմոսներ, կարկնիք, թուղթ, մատիա-
ներ, տետրակներ, զրիչներ ամեն ձևով
համար և այլն, 20 մինչև 40% աւելի է-
ժան քան թէյ ուրիշ տեղ: Երբեք ունեւ
զայլերում: 15-100

Հրատարակութեամբ Ջ. Գրիգորեանցի՝
մամուլի տակից դուրս եկաւ պ. Ն. Սի-
մեանցի աշխատութեամբ հրոյց դպրոց-
ների համար ընդհանուր աշխար-
հագրութեան գասագրքերը, ո-
րոնք արդէն ընդունվել են ինչպէս Թիֆ-
լիսի, նոյնպէս և զաւանների հայոց երկուս
ուսումնարաններում և Ս. Եջմիածնի ձեմա-
րանում:
Դասագրքերը վաճառվում են բացառա-
պէս Կովկասեան գրավաճառանոցում Ջ.
Գրիգորեանցի:
Ե. տարի՝ Կախագիտելիք (հայերեւ-
զիտութիւն Թիֆլիսի) 35 կ.
Բ. տարի՝ մասն ուսումնական և բնա-
կան (31 պատկերներով) 60 կ.
Գ. տարի՝ մասն բարձրական (Եւրոպա,
Եսիա, Եֆրիկա, Եմերիկա և Եստրա-
խա) 60 կ.
Գումարով առնողին զիջումն կը լինի:
12-20

ԼՐԵԳՐԵԿԱՆ ԳՈՐԾԵԿԱԼՈՒԹԵԱՆ ԳՐԵՍԵՆԵՆԵԿՈՒՄ

Բ. ՀԱՆՎԵՐԻԵՆԵՐԻ
ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԵՋ
(Գօշկիւնի Պրոպագանդայի Կրտս. Աշխատանքային Կոմիտէի Կողմէն)
Բաժանորդագրվում են, թէ տեղական, թէ ունեւայ և թէ արտասահմանեան պարբե-
րական բոլոր հրատարակութիւններին, նոյն իսկ խմբագրատանց յայտնած գներով: Օտար
տեղիցից թող բարեհաճին գիմել հիտեւայ հասցէով:
Въ Тифлисъ, въ газетное агентство В. Шаврдова.
30-14

Կ. ՊԱՆՅԵՐ
ԵՏԵՄԵՆՍԿԵ ՓՈՂՈՑ

տուն Ջ. Ուրալովի: Եկող ձեռնակայ
տեղծի համար առաջարկվում են պա-
տուկի հասարակութեանը ՄԵՇ
ԳՐԵՆԿԱՌԹԵԱՆԻ ԶՆՈՒԹԻ և ՈՏՐԻ կարի ՄԵՐԵՆԵՆԵՐ, եւրոպա-
կան առաջնակարգ ԳՈՐԾԵԿԱՆՆԵՐԻՅ ամենատար ԶԵՒԵՐԻ շահագան-
ելու գներով, այնքան Զեւ. թի մ. քեմաներ 12-15 ռուբլ, 11թի 50-80 ռուբլ
39-52

Объ издании въ 1881 году

ГОДЪ „**ДОНСКОЙ ПЧЕЛЫ**“ ШЕСТОЙ
ГАЗЕТЫ ПОЛИТИЧЕСКО-ЛИТЕРАТУРНОЙ.

Съ 1-го января 1881 года «Донская Пчела» будет издаваться по той-же программѣ, какъ издавалась въ предыдущіе пять лѣтъ, два раза въ недѣлю.
Газета эта въ настоящее время получила такую популярность, особенно въ При-азов-скомъ краѣ, что не нуждается ни въ какой рекламѣ.

Подписная цѣна остается прежняя.

Съ доставкою въ Ростовъ н.-Д. }
На годъ..... 6 руб. }
» 1/2 года..... 3 „ 50 к. }
» 3 мѣсяца..... 2 „ }
Съ пересылкою иногороднымъ. }
На годъ..... 7 руб. }
» 1/2 года..... 4 „ }
» 3 мѣсяца..... 2 „ 50 к. }

За перемѣну адреса редакція взимаетъ 25 коп.

Подписка принимается въ конторѣ редакціи «Донской Пчелы» въ Ростовѣ на-Дону, на Большой Садовой ул., въ домѣ П. А. Теръ-Абрамянъ. Иногородные благоволятъ адресоваться въ редакцію «Донской Пчелы» въ Ростовѣ на-Дону.
Редакція покорнѣйше проситъ гг. иногородныхъ подписчиковъ прислать свои требова-нія заблаговременно, написавъ свои полные адреса чётко и разборчиво.
Всѣмъ годовымъ подписчикамъ, приславшимъ до 20 декабря настоящаго года подпис-ныя деньги за 1881 годъ, будетъ разосланъ бесплатно, въ видѣ преміи «Донско-Азовскій» русско-армянскій календарь на 1881 годъ.

3-10

Ս. Ն. Գ. Ի. Ե. Կ. Ե. Մ. Ա. Գ. Ա. Չ. Ի. Ն. Ո. Ի. Մ.

Համեմատեցէք թէյի ֆունտը	1 ր. 5 կ.	Մովակայց բերվող թէյի հետ	Փ. 1 ր. 30 կ.
—	1 ր. 10 կ.	—	Փ. 1 ր. 40 կ.
—	1 ր. 20 կ.	—	Փ. 1 ր. 60 կ.
—	1 ր. 40 կ.	—	Փ. 1 ր. 80 կ.
—	1 ր. 60 կ.	—	Փ. 2 ր. —
—	1 ր. 80 կ.	—	Փ. 2 ր. 50 կ.
Ամենալաւը	2 ր. —	—	Փ. 3 ր. —

10-100

ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ
ԵՐԱՅԻՄԻ ՄԵՀՆԵՄԵՆՆԵՐ շա-
փագանց փափուկ և ձգուն նահապիներով:
Օրինակները կարելի է տեսնել Վա-
նի և շենայա փողոցի վրա, տուն Եր-
զուտիսիւ, Կոնստանտնուպոլի բնակա-
րանի մէջ, Մովակայցի Նիկիտայի Եր-
բենու և Ընիկի գործարանի հաւա-
տարմատար Ի. Գեորգի. Գեորգի
մոտ: Մի և նոյն տեղը ընդունվում են
Հրդեհահաշի մեքենաների և ուրիշ
առարկաների Գասաէրնի 50-ից ոչ
պակաս մահճակայներ պատուիրող վաճա-
րականներին Մեծ զիջումն է լինում:
2-9

Ծախվում են ՏՆԵՆԻ ԵՒՆՈՒ-
ԹԵՆ համար ՀՈՂԻ ԿՏՈՒՆԵՐ,
ինչ շափի էլ կամենայ գնողը, Մուշապի-
զի այդու միջև կողմը. ՄԵՄԵՆՆԵՆ-
ԻՍ փաստ ՇԻՆՈՒԹԻՆԵՆ ՄՈՏ,
իւրաքանչիւր քառակուսի ՍԵՒԵՆԻ,
ՀԻՆԳԻՅ մինչև ՊԵՏ ԴՈՒՐԻ:
Հազար քառակուսի սամբէից աւելի գնող-
ներին իւրաքանչիւր քառակուսի սամբէին
50 կ. ՕՂԻՄԻՍՆԵ Է լինում: ՓՈ-
ՂԻՍԻ ԿՏՈՒՆԵՆ ոչ աւելի վճարել կա-
րելի է ՈՒՇԵՆԵՆ, տարեկան
80% վճարելով: Հարցնել Միխայիլիկայ
փողոցի վրա № 123 ՏԵՆ տիրոջը: Կո-
նստանուպոլիս:
3-8